

DET AKTUELLES FORÆLDELSE

Morten Kyndrup: *Det Postmoderne - om betydningens forandring i kunst, litteratur og samfund*, København, Gyldendal, 1986, 268 pp., kr. 225.

Det Postmoderne er Morten Kyndrups femte bogudgivelse efter debut'en i 1980. Nu har han rigtigt nok holdt en pause i disse udgivelser siden 1983. Som tidligere er det dog også denne gang hans ambition at orientere sig efter den historiske progression hos sit potentielle publikum. Sammenholdt med de seneste års kulturelle og sociale dynamik synes den relativt lange pause derfor at kunne begrunde en vis forundring. Dette selv om Morten Kyndrup har fortsat publikationen af forskellige mindre arbejder. I løbet af forfatterskabet er det nemlig blevet steds lettere i disse at identificere forstadierne til kommende bogudgivelser. Specielt i *Det Postmoderne* genkendes langt de fleste (fem ud af tolv) ganske vist formelt sammenskrevne kapitler som blot let omarbejdede versioner af de senere års artikler, kronikker, essays osv. Så måske forundringen skal vise sig ubegrundet.

I det mindste har det indtil videre knebet ikke så lidt med at få den forøvrigt ganske pæne ambition ført ud i praksis. Således reflekterer forfatterskabet nok de seneste femten års skift i dets potentielle publikums bedømmelse af fremstillingsformer, forskningsstrategier og emner. En vis forsinkelse i forhold til disse bedømmelsers aktuelle offentlige manifestationer lader sig imidlertid ikke benægte. Den fremgår indirekte af titler og årstal som *Realismebegrebet i den moderne litteraturteoretiske debat*, I-III (sammen med Claus P. Stæhr, 1976/1982), *Dansk socialistisk litteratur i 70'erne* (1980) samt

Æstetik og litteratur (1982). (En samling noveller, Tid til - 12 historier fra mandens verden falder lidt uden for konteksten.) Nu har Morten Kyndrup ihærdigt bestræbt sig på at komme forsinkelsen i forkøbet. Denne bestræbelse ser da efterhånden ud til at kunne lykkes. Titlen *Det Postmoderne* lover i hvert fald noget sådant.

Efter Morten Kyndrups opfattelse har vi nemlig siden begyndelsen af firserne historisk bevæget os ind i en postmoderne tilstand. Selvfølgelig er det ikke altid så helt let at skelne gammelt fra nyt. Sådan heller ikke i dette tilfælde. Tendensen til brud i moderne kultur skulle imidlertid være til at få øje på. Bruddet lader sig nemlig føre tilbage til en ny uforudsigelighed i det moderne samfunds betydningsdannelse. Uforudsigeligheden viser sig i felter af noget ikke-betydet. Disse felter af ikke-betydet skaber på deres side mulighed for en provokerende anderledeshed i det kulturelle udtryk. Denne anderledeshed viser nu hen til et generelt fravær af overgribende mening. Det er dette generelle fravær af overgribende mening, der kan iagttages som et brud i moderne kultur. Iagttagelsen retter sig mod nye fænomener inden for institutionaliserede kulturområder som viden, politik og kunst/litteratur. Eksemplifikationerne er i det væsentligste hentet fra en dansk sammenhæng. Sammenligningen af Blixen og Borges samt analyserne af firsernes danske lyrik må i den forbindelse fremhæves som de mest konkretiserende. Det tendentielle brud i kulturen afdækker den moderne tids historie siden sidste halvdel af 1700-tallet frem til i dag som det moderne samfunds gradvise muliggørelse af det postmoderne. Morten Kyndrup opererer med en tre-faset evolutionsmodel: præ-moderne samfund frem til 1750, moderne samfund frem til 1980, dernæst post-

moderne . Evolutionen udlægges rigtignok noget forskelligt rundt om i fremstillingen; navne som Baudrillard og Lyotard kan signalisere de foretrukne orienteringer. Under alle omstændigheder regnes historiens fremadskridende bevægelse - dens "mening" efter "moderne" opfattelse - for afsluttet. Historiens afslutning er den nærmere forklaring på gennembruddet for en postmoderne kultur. Morten Kyndrup opstiller på den baggrund udviklingen af grundtyper i den litterære institutions historie: idealtypisk borgerlig litteratur (1750-1850), klassisk modernisme (1850-1920), historisk avantgarde (1920-1980) og postmodernisme (1980-?). Udviklingen opfattes som litteraturens stedse stigende grad af bevidsthed om sig selv som litteratur og autonom kunst i det hele taget. Denne udvikling kulminerer i de historiske avantgardebevægelsesers mislykkede forsøg på at gennembryde litterariteten og autonomien. Herefter kan litteraturen besinde sig på litterariteten og autonomien for at udstille disse meningsmæssige brudflader indefra. Dette fører til nye fænomenele karakteristika, der sammenfattes i stikord som "ikke-original", "ikke-oprør", "ikke-seriøs", "meta-litterær", osv. Gennembruddet for en postmoderne kultur gør fastholdelsen af det kulturelle Modernes projekt problematisk. Den med dette projekt forbundne tiltro til værdien af fremskridt i videnskab, politik og kunst tilhører en afsluttet epoke. I den postmoderne tilstand afslører fastholdelsen af det kulturelle Moderne sin bagside: den enhedslige fornufts selvmodsigende repression af det Moderne projekts intentionelle baggrund. Mod især Habermas' forslag om at bevare det kulturelle Modernes projekt fremhæver Kyndrup ikke-meningens strategi.

Det Postmoderne synes således skrevet ud fra tre grundlæggende intentioner. Den skal gøre den historiske signifikans af en ny tids kulturelle udtryk forståelig.

Den skal forklare gennembruddet for en postmoderne kultur. Og endelig skal den overbevise om forældelsen af det kulturelle Modernes projekt. Nu kunne det åbenbart forudses, at virkeliggørelsen af disse hensigter ville støde på indvendinger. Den har da heller ikke været uden forskningsstrategiske problemer. Kyndrup gør ikke krav på endegyldigt at have løst disse. Dette indtryk kunne man ellers godt få af bogens noget højtråbende bagsidetekst, som Kyndrup efter stilen at dømme selv er forfatter til. I det mere beskedne forord står der dog at læse: "En blank helhedsopfattelse af det postmoderne og post-modernismen vil man...ikke finde. Sådan en opfattelse er dårligt nok mulig; til rådighed for dens formulering står jo kun det allerede betydede, dvs. det Modernes horisont". Indenfor denne meningsfikserede horisont er den historiske signifikans af nye tiders kulturelle udtryk indlysende nok uforståelig, den postmoderne kulturs opståen uforklarlig og forældelsen af det kulturelle Modernes projekt lidet overbevisende. Dette har dog ikke fået Morten Kyndrup til at opgive virkeliggørelsen af sine hensigter. Den første må derfor forudsættes virkeliggjort i det omfang ikke-betydede felter i det moderne samfund grundbærebart muliggør forståelsen af en ny tids kulturelle udtryk. Den anden i det omfang et tendentielt brud i den moderne kultur metadisk gør det muligt at forklare tilblivelsen af et postmoderne samfund. Og den tredje i det omfang et postmoderne samfund muliggør påstanden om forældelsen af det kulturelle Modernes projekt.

Disse forudsætninger vil naturligvis kun kunne lægges til grund for bedømmelsen af intentionernes virkeliggørelse på den betingelse, at fremstillingen faktisk gør deres opfyldelse plausibel. Nu har Morten Kyndrup åbenbart fundet den traditions-mæssigt dialektiske fremstilling

i kultur- og samfundskritiske tekster utilstrækkelig til dette formål. Sikkert fordi den mangel på kommunikativ kreativitet ekskluderer det ikke-betydede, det anderledes og det meningsfrie. Dette synspunkt følger i hvert fald ret umiddelbart af forudsætningerne selv. En essayistisk præget fremstilling synes derfor at have været bedre egnet. Dette forklarer i hvert fald den erklærede pluralisme i valget af udtryk, den figurativt-kredsende opbygning af enkeltsekvenser og den cirkulære komposition af tekstens helhed.

Alt dette kan da godt se lovende ud - selv i kort begreb. Det Postmoderne bekræfter imidlertid ikke, at Morten Kyndrup denne gang skulle være kommet på niveau med sit potentielle publikums aktuelle bedømmelse af fremstillingsformer, forskningsstrategier og emner. Ganske vist vil hans fremstilling, forskningsstrategi og emne kunne støde på indvendinger. Dog ikke for deres besættelse af en endnu ikke indtruffet samtid, sådan som Kyndrup selv synes at tro. Dertil har hans forbilleder - de franske post-strukturalister - øvet indflydelse for længe - også i dansk sammenhæng. På den baggrund kommer hans bog til at ligne et ufærdigt, famlende forsøg fra begyndelsen af firserne, da begreber som "det Postmoderne" og "postmodernisme" i dansk offentlig debat, i stedet for den bog som sikkert kunne skrives i dag. Den essayistiske fremstilling når således ikke længere i kreativitet end til at lægge et så nogenlunde let gennemskueligt slør ud over den manglende plausibilitet i opfyldelsen af forudsætningerne for intentionernes virkeliggørelse. Det ikke-betydede, det anderledes og det meningsfrie kommer da heller ikke bedre til udtryk end det ville have gjort i den dialektiske fremstillingsform, som stadig gør sig gældende fra Morten Kyndrups tidligere litteraturvidenskabelige tekster. På samme måde går det

med løsningen af de forskningsstrategiske vanskeligheder, som knytter sig til intentionernes virkeliggørelse. De nye grundbegreber, metoder og teorier forbliver umotiveret eklekticistiske tilføjelser til det historisk-materialistiske repertoire, som Morten Kyndrup hidtil har benyttet. Og helt galt står det til med intentionernes virkeliggørelse. Karakteristikken af postmodernismen (og postmoderne kultur i det hele taget) udgøres af uforpligtende udsagn om et tilfældigt valgt eller slet ikke eksisterende materiale. Forklaringen på dens opståen er næppe til stede. Og argumentationen for forældelsen af det kulturelle Modernes projekt er aldeles ikke på niveau med argumentationen mod - som Morten Kyndrup da også har misforstået eller slet ikke kender tilstrækkeligt.

Når Det Postmoderne er blevet forældet i forhold til dens potentielle publikums sandsynlige bedømmelse, hænger det således sammen med en manglende bevidstgørelse af de vanskeligheder, som i dag knytter sig til kultur- og samfundsvidenskabelig forskning. Dette kan måske forklare noget om forsinkelsen i det tidligere forfatterskab. I Det Postmoderne er konsekvenserne af den manglende bevidstgørelse imidlertid så tydelig, at Morten Kyndrup ville have gjort sit ellers ikke så ringe forfatterskab en tjeneste ved at unnlade dens udgivelse. Måske har han tænkt det samme: det kunne det gradvise fald i hans produktionstakt tyde på. Men fra tanke til konsekvens i handling eller unnladelse af samme har der åbenbart været langt.

Hans Kristian Harbo